

Research Article/Araştırma Makalesi

Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi

The Woke Movement as a Superficial Context of Radicalism

Cihan PALANCI¹

Öz

Kimlik siyasetinin 1960'lar ile politik alanın en önemli tartışma nesnelereinden biri olması ve bu tartışmaların muhalif habitusu ikiye bölmesi gözlemlenebilir bir olgudur. Bununla birlikte özellikle 2010'larla başlayan, sosyal medyanın aracılığıyla hızlanan ve yaygınlaşan başka bir tür muhalefet biçiminin yeni kamusal alanlarda kendini gösterdiğini gözlemliyoruz. *Woke* (Uyanış) aktivizmi olarak adlandırılan bu hareket bir tür hiper-kimlik siyaseti ile ciddi destekçiler bulurken öte taraftan özellikle kullandıkları yöntemlerle ilgili olarak sert bir biçimde eleştiriliyorlar. *Woke* taraftarları, toplumsal cinsiyet normları, etnik aidiyet, göç ve çevre gibi sorunlar hakkında son derece duyarlıyken bu duyarlılığın dile getiriliş pratikleri öteki politik gruplar tarafından sorunsallaştırılmaktadır. Bu hiper-kimlik hareketinin üyeleri, özellikle sosyal medya kullanıcılarının kamuya açık olarak ifade ettikleri görüşleri hem içerik hem de seçilen sözcükler bağlamında sürekli eleştirmekte ve *Woke* filtresine takılanlar için yine sosyal medyada yoğun bir eleştiri fırtınası başlatmaktadırlar. Son kertede literatüre "iptal etmek" olarak geçen bu süreç, fail için geri dönülmez bir aşamaya geçebilmekte ve tüm yaşamını etkileyebilmektedir. Bu bağlamda biz çalışmamızda *Woke* aktivizminin belirli bir çerçevesini oluşturmaya çalışacağız. Bu çerçeve, *Woke'un* kavramsal olarak konumlandığı yerin tarihsel dinamikleri ve özellikle kavrama yönelik eleştirilerle oluşturulacaktır.

Jel Kodları: F68, Z13, Z19

Anahtar Kelimeler: *Woke*, Politik Doğruculuk, İptal Kültürü

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, cihanpalanci@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6766-3691

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscaeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

Abstract

It is an observable phenomenon that identity politics has been one of the most important objects of debate in the political sphere since the 1960s, and these debates have divided the oppositional habitus into two. On the other hand, we observe that another form of opposition, which accelerated and became widespread through the instrumentality of social media, especially starting in the 2010s, has manifested itself in new public spaces. While this movement, called *Woke* activism, finds serious supporters with a kind of hyper-identity politics, they are harshly criticized, especially regarding the methods they use. While *Woke* supporters are highly sensitive to issues such as gender norms, ethnicity, migration, and the environment, the way in which this sensitivity is expressed is problematized by other political groups. Members of this hyper-identity movement constantly critique the views expressed publicly by social media users, especially in terms of both content and choice of words and launch an intense storm of criticism on social media for those who are caught in the *Woke* filter. Ultimately, this process, which is referred to in the literature as "canceling," can take an irreversible step for the perpetrator and affect his/her entire life. In this context, we will try to establish a specific framework of *Woke* activism. This framework will be constructed through the historical dynamics of the conceptual positioning of *Woke* activism and especially through critiques of the concept.

Jel Codes: F68, Z13, Z19

Keywords: *Woke, Political Correctness, Cancel Culture*

1. Giriş

Mart 1860 yılında Amerika'nın Connecticut eyalet seçimleri sırasında Hartford'da kurulan *Awake club*, *Woke* kavramının bilinen ilk kullanımlarından biridir. Örgüt o dönem oldukça aktif bir şekilde seçimler için örgütleniyor ve bu seçimlerde cumhuriyetçi aday lehine çalışmalar yürütüyordu. Çok kısa bir süre içerisinde *Awake club* sayısı tüm Kuzeydoğu'da 400 sayısına ulaşmış ve üye sayısı 500 binin üzerine çıkmıştı. Lincoln adına mitingler düzenleyen bu grubun üyeleri, geçit törenleri düzenliyor ve halkı "uyanmaya" çağırıyorlardı (Spillman, 1995: 142). Bu ilk kullanımın sonrasındaki neredeyse tüm *Woke* ifadeleri, siyahi bilincin ve aktivizminin bir imgesi olarak karşımıza çıkar. Yirminci yüzyılın henüz başlarında 1923 yılında Jamaikalı filozof Marcus Garvey, eserinde Afrika Uyan! şeklinde sloganlar yazıp, küresel siyahi vatandaşlara sosyal ve politik çağrılarda bulunuyordu (Romano, 2020a). 1938 yılına geldiğinde, protest şarkıcı Lead Belly'nin bir şarkısında geçen ve o dönem genellikle siyahilerin kullandığı argo bir sözcük olan *Woke*, uyanık kalmak, uyanık olmak, gözlerini her an açık tutmak gibi anlamlarıyla politik içeriğini pekiştirir. Şarkının bütününde ise, iki beyaz kadına tecavüz etmekle haksız yere suçlanan 9 siyahi gencin Alabama'daki davası anlatılmaktadır. Dönemin Alabama adalet sisteminin ırkçı yapısı da şarkıda ayrıca eleştirilmektedir. Benzer şekilde yine siyahi romancı William Melvin Kelley *NYT* (*New York Times*) için yazdığı *If You're Woke You Dig It* (Eğer Uyanırsan Kazanırsın) adlı makalede kavramı açıkça tanımlamazken siyahilerin dillerinin beyazlar tarafından tahrip edilmesini eleştiriyordu. Her iki örnekte de görüldüğü gibi kavram genel olarak, ABD'de siyahilerin beyazların ırkçı ve ötekileştirici pratiklerine karşı uyanık olmaları gerektiğini vurgular. Aradan geçen zaman süresinde kavramın yeniden ortaya çıkması ve popüler hale gelmesi ise 2014 yılını bulur. 2014 yılında Ferguson kasabasında yaşayan ve polis tarafından öldürülen siyahi genç Michael Brown olayını protesto eden kitleler, sosyal medyada *#StayWoke* etiketini kullanmış ve geniş kitleleri bu etikette bir araya getirmişlerdir (Cammaerts, 2022: 734). Bu aşamadan sonra *Woke* hareketi geniş kitlelerce tartışılan bir kamusal mesele haline gelmiş, kullandıkları yöntemler ve epistemolojik kökleri ile politik yelpazenin belki de en girift kutbunda yerini almıştır. Bununla birlikte, *Woke*'un neticede bir kimlik hareketi olması onun belirli bir tarihsel-politik gelenekle birlikte düşünülmesini gerektirmektedir. Bahsedilen politik geleneğin kökleri epistemolojik düzeyde yüzyılın başlarına kadar götürülebilir. Bununla birlikte bir praksis olarak ortaya çıkışı 1960'lara dayanır. Kimlik hareketlerinin siyasal alanda ortaya çıkması ve bu ortaya çıkışla eş zamanlı olarak kuramsal düzeyde tartışılması Avrupa'da 1968 olayları ile başlamıştır. Bu anlamda çalışmada kimlik siyasetinin hangi koşullarda ortaya çıktığı, diğer sol hareketlerle olan ilişkisi, hangi toplumsal formasyonları kendilerine zemin yaptıkları gibi konulara değinilmiş, *Woke'un* dayandığı politik gelenek açıklanmaya çalışılmıştır. Bu gelenek Frankfurt Okulu'ndan, post-yapısalcılığa uzanan bir izlekte ele alınmış, Lukacs'ın işçi sınıfı dolayısıyla kurduğu bilgi-kimlik arasındaki rabita *Woke'u* anlamak için araçsallaştırılmıştır. *Woke* hareketinin ideolojik geleneği ve kökleri açıklandıktan sonra *Woke'un* ortaya çıktığı dönemin ruhu ile olan bağlantısı kurulmaya çalışılmıştır. Bu bağlantının kurulması iki temel kavram dolayısıyla yapılmıştır. Bunlardan ilki neo-liberalizm iken diğeri post modernizmdir. Dünyada neo-liberal dönüşüm ile yaşanan yeni ekonomi-politik süreçler beraberinde toplumsal bir çözülmeyi beraberinde getirmiş, aynı zamanda yeni bir öznellik bağlamı ortaya çıkarmıştır. Çalışmada bu yeni özne-toplum ontolojisinin politik ve kamusal alana yansımaları değerlendirilmiş, *Woke'un* bu yeni siyasal haritadaki konumu incelenmiştir. Bununla birlikte post modern söylemin temel parametreleri

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

özellikle Foucault bağlamıyla tartışılırken bu tartışmada *Woke* ideolojisinin pozisyonu açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma temel olarak *Woke'a* karşı eleştirel bir tutum ile kaleme alınırken bu tutumun merkezine iktidar ile olan problemlili ilişkisi konulmuştur. Bu problemlili ilişki örnek vakalardan da anlaşılacağı üzere, faillerin iptal edilmesi, sosyal medya üzerinden itibarsızlaştırılması şeklinde seyrederken, asıl faile yani toplumsal yapıyı dekadansa uğratan ekonomi-politik işleyişe ve onun kültürel üst-yapısına yeterince eleştirel vurgu yapmaması bağlamıyla açıklanmıştır. Ayrıca *Woke* hareketinin dijital medyada gerçekleştirdiği eylemlerin “üslubu” yine örnek olaylar üzerinden anlatılırken, harekete yönelik eleştiri düzleminin bu kısmına da makalede yer verilmiştir. Yeni kamusal alanlar olarak tarif edilen bu mecralardaki örgütlü iptal eylemleri sonrasında, toplumsal meselelerin tartışılması artık imkânsız hale geldiği gözlemlenmektedir. Tartışılan konuların esasından öte kullanılan dile odaklanmak ve belirli dil hassasiyetleri üzerinden iptal eylemlerini gerçekleştirmek katmanlı bir problemler yumağını ortaya çıkarmaktadır. Bu anlamda çalışma, ortaya çıkan bu problemlerin nedenselliklerine çoklu bir okumayla projeksiyon tutma amacını içermektedir.

2. Woke'un Felsefi-İdeolojik Kökenleri

Woke sonuç olarak bir kimlik hareketidir. Bir kimlik hareketi olarak *Woke'un* beslendiği, bağlı olduğu epistemik gelenekleri ve yaşadığı dönüşümlerin tarihini, Frankfurt Okulu'na ve onların eleştirel kuram olarak bilinen söylem bütününe kadar götürebiliriz. Rehman'a göre, eleştirel kuramcılarının en önemli kavramı, kitle kültürü ya da sonraları kullandıkları şekliyle kültür endüstrisidir. Rehman'ın aktarımıyla, kültür yerine kültür endüstrisi kavramının kullanılmasının nedenini Adorno, “kendiliğinden doğan, doğal bir şekilde kitlelerin içinden çıkan bir şey gibi düşünülmesini önlemek için” şeklinde açıklar. Kitleler bir üst-yapı nesnesi olarak ikincildirler, onlar kültür endüstrisi tarafından yapılandırılan, hesaplanmış birer makine eklentisidir. Kapitalizmin yaptığı şey, üretimin akılcılaştırılması sürecindeki Taylorist kategorilerin bire bir kültür ve ideoloji alanına aktarmaktır. Kültür endüstrisinin denetimindeki eğlence dolayısıyla işçiler, fabrikada mesailerini bittikten, ertesi gün tekrar iş başı yapana kadar zihinlerini meşgul etmekte ve bu işleyiş zamanla hegemonik bir ideolojik aygıtla dönüşmektedir (Rehman, 96, 98: 2017). Kültür endüstrisi kullandığı aygıtlarla tüm toplumu ve bireyi kuşatır. Öyle ki üretim süreci içerisindeki çalışanlar, fabrikada geçirdikleri sıkıcı zamanı iş sonrası yüzeysel, yaratımsız bir eğlence ile telafi ederler. Bu öyle büyük bir zihin felcidir ki Geuss'a göre bu denetim ve ideolojik süreçle çalışanların kendileri bile ne kadar sefil ve *früstre* halde olduklarını fark edemezler. Modern sanayi toplumunun bireyleri, kendi mutsuzluklarının tam ve doğrudan deneyiminden dahi yoksundurlar. Toplum ve içinde bulunduğu kültür bu bağlamıyla, faillerin gerçek arzu ve isteklerini bastırıp onların açığa çıkmasını engeller (Geuss, 129: 2018). Frankfurt Okulu'nun yaptığı şey vülger olarak değerlendirdikleri Marksist okumayı yani, alt-yapının üst-yapıyı son kertede belirlediği şeklindeki yorumu kritize etmektir. Onlar için bir üst-yapı bileşeni olan kültür, belirli ideolojik aygıtlarla ele geçirilip, yüzeysel, bastırıcı ve öforinin hâkim olduğu kitle kültürüne tahvil edilir. Dolayısıyla Marksizmin “ikincil olarak” belirlediği kültür ve ideoloji bileşenleri eleştirel kuramcılar tarafından birincil hale getirilmiştir. En azından kendilerinin iddiası budur. Aynı zamanda tarihin evrensel politik öznesi olan işçi sınıfı bu ayrıcalıklı pozisyonunu kaybetmiş ve bahsettikleri yabancılaşmanın en derin muhatabı olmuştur. Tüm bunların ışığında örneğin Adorno, özgürleştirici direnişi modernist yüksek

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

sanatta ararken estetiği bir tür direniş biçimi olarak düşünmüştür (Rehman, 99: 2017). Yine örneğin Marcuse, 68 hareketinin teorik öncüsü olarak, teknoloji ve rasyonelleşme ile “tek boyutlu” insan kavramının ortaya çıktığını yani ontoloji yerine teknolojinin geçtiğini belirtir (Gülenç, 171: 2016). Çözüm Marcuse için ne işçi sınıfının bilinçlendirilmesi ne de işliklerdeki kolektivedir, çözüm, logos yerine Eros’un ikamesidir. Freud’çu bir yaklaşımla Marcuse, insanın iç güdüsel doğasını yani cinsel libidoyu veya Eros’u ilk baskılayan şeyin uygarlık, sonrasında da sınıflı toplum olduğuna işaret eder. Ona göre, yabancılaşmış iş gücünün kısıtlanması ortadan kalktığında “haz ilkesi” dış dünyadaki gerçeklikle örtüşecek ve insani kurtuluş erotik kurtuluşla birleşecektir. Bu yalnızca cinselliğin özgürleşmesi değil aynı zamanda “libido yatırımının” çalışmaya ve toplumsal yaşama yansıtılmasıyla gerçekleşecektir (Anderson, 129: 2007). Eleştirel kuramın Marksizm eleştirisi sürerken bir taraftan da Fransa’da ortaya çıkan post-yapısalcı hareket aynı tonda yaptığı eleştiriler ile tartışmayı sürdürüyordu. Jameson, Frankfurt Okulu’nun kitle kültürüne yönelik tiksintisini ve zihnin fetişleştirilmesini post-yapısalcılar tarafından yüceltildiğini belirtir. Hatta Jameson iddiasını biraz daha ileri götürerek, meselenin sadece benimsemek olmadığını, post-yapısalcıların onların kavramlarını uyarlayarak ya da eski betimlemelerin değerlerini değiştirerek kendi teorilerini oluşturduklarını ifade eder (Jameson, 2016: 84).

Post-yapısalcılık birçok farklı düşünürün içerisinde bulunduğu bir harekettir. Foucault’tan Lacan’a kadar farklı alanlarda söylem üreten bu filozofların en önemli ortak noktası kendilerinden önce üretilmiş büyük sistem anlatılarını eleştirmiş olmalarıdır. Bu anlamda Todd May özel olarak Foucault, Deleuze ve Lyotard’u diğerlerinden ayırarak, bu filozofların ifadelerini farklı bir siyaset felsefesi yapmak adına ortaklaştırır. Konumuz bağlamında yani kimlik siyasetine de ilham olacak bu söylem ortaklığını May “taktik” siyaset felsefesi olarak tanımlar (May, 23: 2000). May, post-yapısalcı siyaset felsefesinin eleştirilerini odakladığı noktanın, sistem anlatılarının genel olarak tek bir hedefe yönelmeleri ve üniter bir çözümlenme içermeleri olduğudur. Bu durum örneğin en bariz şekilde Marksizm’de görülür, buna göre Marksizm ekonomik ilişkileri en merkeze koyar ve tüm güç ilişkilerini bu noktadan tarif eder. Bir toplumda eğer adaletsizlik varsa bunun çözümü tek bir sorunsaldadır. Bu sorunsal şayet çözümlenirse adalet tekrardan tesis edilebilir. Bahsedilen bu indirgemecilik örneği yani alt-yapının sorunsal olarak görülüp üst-yapıdaki adaletsizliğin kaynağı olması durumu post-yapısalcılar için tüm makro politik söylemlerin özünde mevcuttur. Diğer iktidarları doğuran bu “öz iktidar” çözümlendiği zaman her şey nötralize olur. Buna karşın post-yapısalcılar için erkin konumlandığı bir merkez yoktur. Erk birçok farklı odaktan ürer. Post-yapısalcılar için iktidarların birbirleriyle kesiştiği, yoğunlaştığı, ayrıştığı yerler vardır fakat bunlar birbirlerine bütünüyle indirgenemezler. May’e göre erkin merkezi olmaması temsiliyeti de merkezsiz hale getirir. Bu durumda öncü parti gibi temsiller anlamsızdır, tek parti ya da grup, tüm çıkarların savunucusu veya tüm sorunların çözüm mercii olamaz (May, 21-23: 2000). Açıklamalardan çıkan sonuç, farklı iktidar ilişkilerinin farklı nedenselliklerinin olduğudur dolayısıyla örneğin feminist hareketin mücadele ettiği erk ile işçi sınıfının mücadele ettiği erk birbirinden farklıdır. Bu iki iktidarın kesiştiği yerler mutlaka vardır ama niteliksel bir aynılıktan bahsedilemez. Bundan dolayı farklı direniş mekanizmaları, yöntemleri gereklidir

Woke ideolojisinin en belirgin epistemolojisi kendisine politik bir biriciklik atfetmesidir. Öyle ki tüm toplumsal formasyonlar içerisinde hem başat toplumsal kodların gündelik yaşamdaki

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikalite Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

eziciliği hem de politik iktidarların baskısı bu kimliklere negatif bir ayrıcalık tanır. *Woke* söylemi içerisinde yer alan politik öznelerin dışında olanların bu somut durumla ilgili empati dahi yapamayacaklarına olan inanç, belki de onların sert tutumlarının en önemli sebebi olarak düşünülebilir. Dolayısıyla örneğin beyaz bir Amerikalı erkeğin siyahi bir Afro-Amerikalı kadının haklarını savunması meselesi bile *Woke* savunucuları için genel olarak kabul edilebilir bir şey değildir. Yine örneğin, et tüketen birinin vegan bir bireyi anlaması imkansızdır çünkü ilk örnekteki beyaz Amerikalı erkek ne kadar politikanın muhalif bloğunda da yer alsa siyahi bir kadının ezilmişliğini kavrayamaz. Onlar için siyahi kadının hem kimliksel hem de sınıfsal ezilmişliğinin ve bu “kesişimselliğin” katmanlılığı empatiyi imkânsız kılar. Savran, Butler’in Kuir (*queer*) teoriyi yapılandığı eserindeki (*Gender Trouble*) anlaşılabilirlik ve karışıklık eleştirilerini Kuir’lerin yaşamlarının ve deneyimlerinin ağırlığından bahsederek savuşturduğunu ifade eder. Butler’e göre, dildeki kompleks yapının sebebi başkalarının Kuir deneyimini kavrayamamalarındandır (Savran, 2022: 37). Deneyimin kavranamaması ön görüşü Eagleton’a göre zordur, belirli bir karmaşık beceri ve pratik içerisinde oluşur fakat imkânsız da değildir. Bu kavrayış, geliştirilebilir bir sosyallik ve ortaklıkla var olur. İyilik yapmak ya da iyi olanı düşünmek ancak zamanla icra edilebilir (Eagleton, 2005). Sonuçta tüm toplumsal iktidar ilişkileri içerisinde kendilerine bahsettikleri bu biriciklik ve bu biricikliğin söylemsel ve eylemsel düzeyde kavranamayacağı yargısı, *Woke’u* sert bir pıhtıya dönüştürerek yatay dayanışmaları imkânsız kılar.

Rectenwald ise ilginç bir biçimde tarihsel muhalif özne meselesinin kökenlerini Lukács’da aramıştır. Rectenwald, onun işçi sınıfı ile ilgili söyleminin, post modern ve sosyal adalet savunucularının teorik zeminini hazırladığını savunmuştur. İlginç olan şey, post modern epistemolojideki kökleri bir Marksist olan Lukács’da bulmasıdır. Ona göre Lukács’ın işçi sınıfının bilincinin oluşum dinamikleri ile sosyal adaletçilerin ve konu bağlamındaki *Woke* aktivizminin bilincinin oluşum dinamikleri benzer şekildedir. Rectenwald meseleyi şöyle açıklar:

Lukács, işçi sınıfının toplumsal düzen ve üretim ilişkileri içindeki benzersiz konumunun, proletaryaya nesnel hakikati ayırt etmek için ayrıcalıklı bir bakış açısı sağladığını savunmuş ve bu teoriyi "proleter bakış açısı epistemolojisi" olarak adlandırmıştır. Lukács, kapitalizm altında gerçekliğin tek bir nesnel gerçeklik olduğunu savunmuştur. Ancak proleter nesnel gerçeklikle kendine özgü bir ilişkisi vardır. Nesnel dünya proleter kapitalistten farklı bir şekilde etkiler. Kapitalist gibi proleter de öz bilinçli bir öznedir. Ancak kapitalistten farklı olarak proleter aynı zamanda bir metadır, pazarda satılan bir nesnedir. Proleterin kendi benliğinin metalaştığına dair bilinci, yaşayan bir özne, öznel bir varoluşa sahip bir kişi olarak deneyimiyle çelişir. Proletaryanın "metanın öz-bilinci" (yani kendisi), Lukács'ın gördüğü şekliyle işçi sınıfının kapitalizme karşıtlığını açıklar. (Rectenwald, 2019: 124-125).

Rectenwald’a göre bilgi ile kimlik arasında da benzer bir ilişki vardır. Sosyal adaletçiler ikinci bir kimliğe sahip olmanın başkalarının kavrayamayacağı belirli bir hakikate vakıf olmayı sağlayacağını savunurlar. Dolayısıyla ikinci bir kimliğe ait olan bireyler toplumdaki diğer bireylerin ulaşamayacağı, deneyimleyemeyeceği bilgiye “özel erişim hakkına” sahiptirler. Bilgi tümüyle kişiseldir. Sosyal adalet-*Woke* ideolojisine göre herkes, başka hiç kimsenin ulaşamayacağı, kişisel bir bilgiye erişimi olan aşılabilir bir kimlik krizine kilitlenmiştir.

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallık Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

Rectenwald problemin özünü şöyle açıklar; bilginin edinme biçimi, bu bilgiyi kimin bilebileceği gibi sorulara verilen cevaplar bahsedilen durumda bilimsel ve ampirik olanın önüne geçer ve otoriterlikle dayatılır. Kullandıkları yöntemler, örneğin dilsel-söylemsel inşacılık ve bununla bağlantılı politik-doğruculuk (doğru ifadeler, doğru adlandırmalar vs.) pratikleri ahlaki bir mutlakiyetçilikle dayatılan bir tür felsefi idealizmi içerir. İnsanlar tartışmaya kapalı bir şekilde ve ceza alacaklarını düşünmeden her şeye inanabilecekleri fikrine kapıldıklarında yani nesnel dünya bariyeriyle karşılaşmadıklarında sonsuz bir yanılmazlık kibri ile hareket ederler. Hakikat şayet bir tür inanç meselesi ise ideoloji ister istemez dogmatik ve akıl karşıtı bir hale gelir (Rectenwald, 2019: 124-126).

3. Woke: Bağlam ve Eleştiri-1

Woke hareketi tarihsel olarak ABD’de yaşanan ırkçılığa bir tepki olarak gelişmiş sonrasında da tüm alt kimlikleri kapsayan bir politik pratiğe dönüşmüştür. Bunların içinde özellikle LGBTQ hareketi, çevre hareketi, feminist hareket, mülteciler meselesi, hayvan hakları savunucuları sayılabilir. Tüm bu hareketlerin kökleri bahsedildiği gibi oldukça eskiye dayanmakla birlikte yeni olan şey kullanılan araçlar, yöntemler ve protesto biçimlerindeki “sertlik” ve tavizsizliktir. Bu sert ideolojik yörünge örneğin geçmişte sosyal medyada eril dil kullanan bir politikacıyı ya da herhangi bir yapıtında kullandığı ve ırkçılık bağlamında düşünülebilecek negatif bir sözcük-temadan dolayı bir sanatçıyı veya vegan ürün satmayan bir zincir marketi “iptal etmeye” kadar uzanabilir. Burada iptal etmek ile geniş anlamda anlaşılan şey, keskin bir eleştirmenler topluluğunun utanç verici olduğu iddia edilen bir görüşe dayanarak kişinin itibarına ve istihdamına saldırı başlatmalarıdır (Marinovic, Cianciaruso ve Guttman, 2022: 1). İptal etme sürecinin başlaması ağırlıklı olarak politik doğruculuk kavramının dinamizmi ile gerçekleşir. Politik doğruculuk Baker’ın açıkladığı gibi, özellikle marjinalize edilmiş topluluklara dönük saldırgan ve incitici ifadelerden kaçınma olarak tanımlanabilir. Irk, cinsiyet gibi toplumsal kimlikleri dışlayıcı her türlü dilsel ve davranışsal yaklaşımlar politik doğruculuğun hassasiyet haznesine dahil edilebilir (Baker, 2023: 23).

Örneğin yakın zamanlı iptal pratiklerinden biri BBC’nin önünde yer alan *Prospero* ve *Ariel* heykelinin bir kişi tarafından çekiçle tahrip edilmesi girişimidir. Heykeli yapan sanatçı Gill (1882-1940), 1989 yılında yayınlanan günlüklerinde pedofili içerikli ifadeleriyle biliniyor. Sanatçı mevcut yasalarda suç olan bu durumu eserlerinde de işlemiştir. 2017 yılında Eric Gill’in “*The Body*” adlı sergisinde kızlarını model olarak kullandığı resimler sergilenmiş ve saplantılı ruh halini yapıtlarına nasıl aktardığı bu sergi dolayısıyla bir kez daha somutlaşmıştır. BBC önünde yapılan çekiçli eylemin sebebi de bahsedilen sanatçının bu durumundan kaynaklı olarak sergilerde ya da herhangi bir kamusal mecrada eserlerinin bir daha gösterilmemesi yani iptal edilme talebiydi (Evren, 2022). Burada *Woke* taraftarlarının iptal-sansür isteği üzerine yapılan tartışma sanata için bir tartışma olmaktan öte, etik alanı da içine alan karmaşık düzlemleri içerir. Bu tartışma katmanlarından biri örneğin, bir sanatçının özel hayatında yapıp ettiklerinin eseriyle olan ilişkisi ya da eserindeki “anomalinin” kişinin eserlerini sansürlemeyi gerektirip gerektirmediği üzerinedir. Başka bir örnek ise Oscar ödülleriyle ilgili 2015 yılında April Reign tarafından oluşturulup dolaşıma sokulan #OscarsSoWhite hashtag’i idi. Reign bu hashtag ile Oscar ödüllerinin tarih boyunca neredeyse hep beyazlara verildiğini ve hatta seçici

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallık Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

jürinin de beyazlardan oluştuğunu söyleyerek durumu protesto ediyordu. Buna rağmen 2016 yılındaki ödüllerde protestolara rağmen bir değişiklik olmadı ve ödüller yine beyaz oyunculara gitti. Bunun üzerine 2015'te kullanılan hashtag yeniden canlandı. Boykot çağrıları üzerine akademi sistemde birtakım değişiklikler yapacağını açıklayıp öncelikle jüriyi çeşitlendirdi. Nihayetinde 2021 ödüllerinde en iyi yönetmen ödülü Chloé Zhao aldı. Chloé Zhao Oscar tarihinde bu ödülü alan ikinci kadın yönetmendi üstelik bir Asyalı olarak (Shennan, 2021). İptal etmenin çok sayıda başka popüler örnekleri de mevcut. Örneğin, Harry Potter yazarı J. K. Rowling transfobik düşüncelerinden dolayı iptal kültürünün önemli "kurbanlarından" biri olmuş özellikle sosyal medya üzerinden yoğun tepkiler almıştır. O dönem için kitap satışları düşmüş fakat Rowling, 2020 yılında özür mahiyetinde bir manifesto kaleme alınca kitap satışları tekrardan yükselişe geçmiştir. Başka bir örnek Louis CK ve Roseanne Barr isimli iki komedyen kullandıkları benzer ifadeler sebebiyle "iptal edilmiş" ve o yıl hem işlerini kaybetmiş hem de hayranları tarafından çok şiddetli eleştirilere maruz kalmışlardır. 2019 Oscar törenlerinde yer alacak olan Kevin Hart, 2009-2011 yılları arasında yaptığı homo-fobik şakalar gündeme gelmiş organizasyon yetkililerinin savunma istemesi üzerine, artık değiştiğini belirterek kimseden özür dilemeyeceğini açıklayıp organizasyondan çekilmiştir. Sonrasında ise bir video yayınlarak geri adım atıp özür dilemiştir (Romano, 2020b).

Örnekler çoğaltılabilir fakat tüm bu örneklerde görülen ortak şey, geçmişte ya da o an için *Woke* hareketinin duyarlılık haznesine giren figürlerin, ki bu figürler bir sanatçı ya da bir komedyen veya herhangi bir şirket olabilir, sosyal medya üzerinden başlatılan yoğun ve tavizsiz protestolarla yok olmasını sağlamak, onu yalnızlaştırmak ve mümkünse kamusal işlerden menetmek yani iptal etmektir. Süreç Pilkington'un Goldberg'ten aktardığı gibi, neredeyse Foucault'un panoptikonundakine benzer bir şekilde işlemektedir. Sosyal medya üzerinden gerçekleşen dijital gözetim ile neredeyse herkes, ağzından çıkabileceği düz bir cümle için bile yargılanabilir ve iptal edilebilir bir duruma gelmiştir (Pilkington, 2021: 25). Tüm bunların dışında iptal edilme sorunu sadece dijital ortamlarda seyretmemektedir. Özellikle ABD ve İngiltere üniversitelerinde akademisyenlerin kampüs içerisinde ya da başka kamusal mecralarda bu korkuyla düşüncelerini ifade edememeleri meselesi son yıllarda yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. Norris (2023a: 5), bu konuyu odak yaptığı çalışmada, akademisyenlerin iptal edilme baskısıyla kendilerine oto-sansür uyguladıklarını ifade eder. Sessizlik sarmalı olarak kavramsallaştırılan bu tutum, akademidekilerin ana akım düşüncelerin dışındaki fikirlerini belirli kaygılarından dolayı dile getiremedikleri üzerine oluşur. Bu sessizlik sarmalının doğal sonucu ise üniversitelerin varoluş amacının tam zıttı bir şekilde sınıf içi ya da dışında kamusal tartışmanın baskılanmasıdır. Norris bir diğer önemli ve oldukça kapsamlı çalışmada batı üniversiteleri ve toplumlarında iptal edilme korkusunun politik tercihlere göre farklılıklar gösterdiğini bize iletir. Ona göre bu coğrafyada hegemonik söylemi belirleyen liberal ideoloji taraftarları, iptal edilme korkusunu muhafazakarlar gibi daha az yaşamaktadır (Norris, 2023b: 157). Norris'i destekleyecek başka bir çalışmada Kaufmann, Qualtrics araştırmanın 2021 yılında yaptığı anket çalışmasına yer vermiş ve ABD halkının en önemli sorunlar listesinin dördüncü sırasına iptal kültürünü yerleştirdiklerine dikkat çekmiştir (Kaufmann, 2022: 777-778). Sonuç olarak, bu hiper-kimlik hareketinin temel diskuru belirli özneleri hedef alıp, o özneleri kamusal alanda hedef gösterip, toplumsal ilişkileri kendi politik doğruları çerçevesinde regüle etmektir. Kullanılan yöntem açıkça bu şekilde işler ve eleştirilerin temellendiği yer de aslında burasıdır.

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscaeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

Woke ideolojisinin kamusal tartışmalarda kullandığı iptal ve politik doğruculuk mefhumlarının dogmatizmini tartışmak aslında temelde birkaç meseleyi açmakla mümkündür. Bunlardan ilki bahsedilen örneklerde olduğu gibi tartışmaların genellikle derin epistemolojik ya da kuramsal düzeyde gerçekleşmemesidir. Evren'in tespiti ile *Woke* ideolojisinin savunucuları, bir tür ahlakçılıkla belirli normları öncelerler fakat bunu yaparken hiçbir şekilde ahlak sözcüğünü kullanmamaya özellikle özen gösterirler ki muhafazakarlığın gölgesi eylemlerine hanel getirmesin. Kendilerini "özgürlükçü" bir politik pozisyonda konumlandıran bu hareketin farklı politik kodlara sahip düşünceleri iptal etmelerinin yolu, hedefe aldıkları kişilerin evrensel düzeydeki "ahlaksızlıklarına" gönderme yapmak ve linç buradan başlatmaktır (Evren, 2022). Avakian insanların yaşam eğrileri içerisinde belirli bir geçmişe gitmek ve geçmişte yaptığı, söylediği bir şey için o kişiyi politik doğruculuk ekseninde yargılamak ve iptal etmenin saçmalığına vurgu yapar. Avakian'a göre, kişinin uzun yaşamında gerçekleştirdiği dönüşümü görmezden gelmek en hafif deyimle zorbacadır. Fenomenin esasını tanımlamadan, insanın ya da "şeylerin özüyle" ilgilenmeden geçmişteki bir an ile ilgilenmek, onu negatif kodlamak ve eldeki sınırlı kavram setleriyle ilk olarak ahlaki şiddete maruz bırakmak *Woke* ideolojisinin en temel anomalilerinden biridir. Avakian durumu şöyle açıklar:

Örneğin hem Nat Turner hem de John Brown, köleliğe karşı kahramanca (sonunda kaybetse de) ayaklanmaları yöneten kişiler, son derece dindarlardı-ve onları bir tür dinci fanatik olarak görmek yanlış olmazdı. Fakat onların dini fanatizmleri o dönemin ana (en iğrenç) sömürü ve baskı yöntemine -kölelik- karşı savaşın hizmetindeydiler. Nat Turner ve John Brown'u, bütün baskıyı yok etme mücadelesini yönetmek için dinin zihinsel prangalarından kurtulmanın ve istikrarlı bir bilimsel yöntem ve yaklaşımı temel almanın gerekliliğini anlamadıkları için kınayamayız -tıpkı bugün halk kitlelerini korkunç acılara mahkum eden esas baskı ve sömürü sistemi kapitalizm-emperyalizme karşı savaşmadıkları için onları kınayamayacağımız gibi, çünkü onların zamanında en temel soru (henüz) kapitalist-emperyalist sistemin yenilmesi ve bütün baskı ve sömürü ilişkilerinin sonlandırılması değil, göz göre göre yapılan köleliğin yenilmesi idi (Avakian, 2019).

Sadece *Woke* özelinde değil tüm siyasal hareketler için, siyasal ideolojinin epistemolojisini etik bir söylem üzerine inşa etmek oldukça çetrefilli bir tartışma alanını açacak ve aslında somut durumun analizini perdeleyecektir. Bu anlamda *Woke* kültürünün ahlaki pozisyonlanışının temel problemlerinden biri, ahlakın tarihsel ve toplumsal ilişkiler temelli göreliliği ile şekillenir. Ahlakiliği temel referans aldığımız zaman, politik doğruculuk ve iptalle gerçekleşen sürecin meşruiyet zemini tamamıyla kaygan bir hale gelir. Sansürün ve iptalin tarihin her döneminde gerçekleşmesi fakat insanlığın ilerleyen dönemlerinde bunların lanetlenmesi bahsedilen politik pratiğin en yumuşak karnıdır. Birçok *Woke* eleştirmeni ve Zizek'e (2021) göre, ikinci büyük problem, *Woke*'un bir tür histeri ile saldırdığı ve failerin iptal edilmesi ile sonuçlanan eylemlerinin, neticede failliği yaratan yapıları pek de aşındırmadığı, onları yıpratmadığı hatta hegemonik sağ siyasetlere bir yere kadar politik bir üstünlük kazandırdığı gerçeğidir. *Woke* söyleminin hegemonik ideolojiler tarafından belirli bir totoloji ile sol yelpazenin tüm bileşenlerini suçlamak için bir aracıya dönüştürmesi, bahsedilen söylem üstünlüğünün nedenidir. *Woke* ideolojisinin yapıyla ilgilenmeden tüm tazyiki faile yüklemesi meselesini ve sürecin absürtlüğünü Howie, Zizek'in oldukça ironik bir Bosna hikayesi dolayısıyla anlatır;

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

sekiz yaşında olan bir çocuğun annesi akşam yemeği için eve terrapin (su kaplumbağası) getirir ve terrapin daha lezzetli olsun diye onu canlı canlı haşlar. Terrapinin can çekişme anını gören çocuk çok etkilenir ve annesi öldürür. Annenin başına gelen şey anlamsız ve korkunçtur, çaresiz ötekinin ya da kurbanın bakışı olay yerinde asılı kalmıştır (Howie, 2022: 15).

Benzer şekilde Lofton, Girard'dan aktardığı kurban ritüeline benzer bir sürecin iptal kültüründe de işlediğini belirtir. Aslında kurban edilen şey bir tür vekildir ve toplumsal ya da doğal şiddet ortamında insanların şiddeti organize etme çabalarının bir yansımasıdır. Büyük şiddetten sakınmak adına kendi elleriyle "küçük" çaplı bir şiddet eylemi gerçekleştirirler. Halkın tüm günahları kurbanı havale edilir ve günah keçisi böylece vekil kurban olarak karşımıza çıkar. İptal kültürü de benzer şekilde büyük dozlu şiddet kültürünü yok etmek için politik doğruculuk adına bir kurban bulur ve onu iptal eder. Tekil kişinin toplumu yola getirmek adına iptal edilmesi *Woke* açısından gereklidir, bu büyük savaşta iptal edilen birey onlar için bu anlamda pek de önemli bir ayrıntı değildir (Lofton, 2023: 168).

Siyasal alanda sürekli bir çatışma ve mevzi kazanma süreci işlerken, özellikle sağ popülizmin ağırlıklı olduğu ülkelerde *Woke* bu çatışmanın merkezinde yer alır. Zizek, sağ-muhafazakâr ideolojinin *Woke* ile ilgili yaptığı ideolojik propagandayı biraz da köpürterek yaygınlaştırdığının altını çizer. Zizek'e göre bu propaganda, *Woke* hareketinin aslında kolektif belleği silmek ve yeniden oluşturmak, tarihi kendi kavramlarıyla yeniden yazmak, müzeleri kapatmak, heykelleri yıkmak ve dolayısıyla toplumsal hafızaya reset atmak gibi bir amacı olduğu söylemiyle işler (Zizek, 2021). Bu köpürtme ya da dezenformasyon *Woke* aktivizminden çok sınıf siyasetine yönelik bir toplumsal baskı yaratma amacını taşır. Tarihsel olarak bu pratik hep karşımızda durur. Örneğin Amerikan sağ muhafazakarlarının toplumsal tüm ilerici talepleri komünist talepler olarak yaftalamalarının en absürt ve eski örneklerinden biri, Nazizm'den kaçan ve Amerika'ya gelen Frankfurt Okulu üyelerine yönelik olmuştur. Dönemin Amerikan muhafazakarları, onların asıl amacının Amerika'daki kültürel hareketleri provoke etmek ve tüm toplumu komünist bir çizgiye getirmek olduğunu ve bu projenin de Bolşevik bir proje dahilinde gerçekleştiğini ileri sürmüşlerdir (French, 2023). Tüm bu negatif propagandaya rağmen *Woke* ideolojisinin yaptığı aslında "Dünya Yanarken Komedyenlerin İptal Edilmesidir." Onların eylemliliğini aşırı radikal olarak değerlendirmek hatadır, eşitsizliği yaratan koşullara değinmek şöyle dursun onlar aslında yeni kurallar ve yasalar ile fütursuz bir zorbalık ve hezeyanla bir şeyler yapıyor gibi gözükürler. Zizek, *Woke* hareketinin Trump karşıtı tekno-sermayeden aldığı desteği onların aslında pek de radikal olmadıklarına bir kanıt olarak gösterir. Zizek örneğin, Büyük Britanya'da polis sendikalara sızarken, basın sansürlenirken, Müslüman ailelerin çocukları terör soruşturmasına dahi edilirken, *Woke'un* neden bu uygulamalarla değil de konuşurken neye dikkat edeceğimiz, hangi kelimeleri kullanacağımız ya da kullanmayacağımıza odaklanmasını eleştirir (Zizek, 2021).

4. Zamanın Ruhu Olarak Woke İdeolojisi ve Eleştirisi-2

Şimdiye kadar anlatılanları belirli bir tarihsel dönemsellik ile ilişkilendirmemek hem yöntemsel bir problem hem de hakkaniyetli olmayan bir durum yaratır. Öteki türlü *Woke*, önyargılı bir tarihsel sapma ya da anakronik bir politik özne gibi algılanabilir. *Woke* mevcut haliyle, son yıllarda belirginleşen ve köklerini kimlik siyasetinden alan politik hareketlerden biridir

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

dolayısıyla onu dönemin ruhundan yalıtık bir şekilde ele alamayız. Bunlardan ilki değişen kamusal meselesi, ki burada başat kamusal ağ ile sosyal medya ve internet teknolojilerine kastediyoruz ve bununla bağlantılı olarak bu alanlardaki grupların tümel ve tikellerle olan politik etkileşimleri, iletişimi ve hak arama yöntemleridir. Bunun dışında başka bir durum ise tarihsel öznelliklerin niteliğidir. Burada dönemin ruhunu-öznelliklerini belirleyen ve en merkezde yer alan ekonomi-politik süreçler ve üst-yapının bütünü sarıp sarmalayan ideoloji ve kültür bizim temel tartışma odağımız olacaktır.

Bora 21. yüzyılın kamusalını tarif ederken sosyal medyanın dili ve yordamının problemlerini önceler. Bora'ya göre bu dil, oldukça keskin, sivri, siyah ya da beyaz ve inceliksizdir. Teferruat ya da hakikatle ilgilenmez, herhangi bir mesele ile alakalı farklı bakış açıları veya göreliliği ihmal eder, gri bu tartışmaların rengi değildir. Bu aşamada kamusal entelektüelden çok kanaat önderleri belirir ve arkasına aldıkları kitle ile bir tür tribün politizasyonu yaşanır (Bora, 2023). Bu politizasyon önemli ölçüde duygulara hitap eder. Sloterdijk'in kavramını ödünç alan De Cauter durumu psikopolitikle açıklar, ona göre yeni politik alan aşırı duyguların alanıdır. Tikel olana ait tüm duygular bu alanda tümele taşınır ve cesaret, öfke, sinizm, melankoli ve hatta hastalık olarak nitelenen bipolar vs. kitle politikasına hâkim hale gelir (De Cauter, 2016: 95).

Yeni kamusalın derdi kamusal bir soruna yönelik çözüm bulmak ya da farklı perspektifleri tartıştırmak değildir dolayısıyla orada katıksız bir şeffaflık aranmaz. Tartışmanın ana eksenini karşıdaki grup ya da kişiyi bir şekilde alt etmek ve iptal etmektir. Bauman, bahsedilen bu iletişimsel süreci yaratan temel noktanın "mesafe, uzaklaşma ve otomasyon" olduğunu ifade eder. Kamusal alan planlayıcıları, kendi ideolojik yörüngelerine göre toplumsal yapıyı sterilize etmekte ve kusurlu birey ya da yapıları tasfiye etmektedirler. Teknolojinin yarattığı mesafe burada temel belirleyicilerden biri haline gelir, buna göre kurban ile fail arasındaki bu görünmez ve uçsuz bucaksız mesafe eylemin ahlakiliğini de ortadan kaldırır. Yapabiliriz o halde yapacağız ilkesi de buna eklenince bu kayıtsızlık mislice katmerlenir (Bauman & Lyon, 2016: 98-100). Bauman'ın bahsettiği mesafe mefhumuna bir de dijital anonimlik eklenince yeni kamusal alan tam anlamıyla sakatlanmış bir vecheye bürünür.

Kamusal alanın bu derece atomize olması, yatay dayanışma ağlarının oluşamamasına ve gelişmemesine sebep olur. Belirli bir mağduriyet hiyerarşisi içerisinde tüm bu gruplar kendi mağduriyetlerinin birincil olduğunu iddia ederler. Kamusal alandaki bu mağduriyet yarışı ve birbirini tekrar eden tartışma sarmalı bir süre sonra her grup için içe kapalı "modern cemaat" görüntüsünü daha da belirginleştirir. Bundan en büyük payı belki de *Woke* alır çünkü zaten sakatlanmış bir kamusal alanın varlığı söz konusu iken *Woke* ideolojisine içkin yüzeysellik ve keskinlik iç içe geçer ve kullandıkları söylem bir yerde "cemaatin" tutkalı olmak dışında bir işlev görmez. Sennet antropolojik bir göndermeyle cemaat-kabile yapılarındaki temel bakış açısını, "insani olan tek insan topluluğunun kendileri olduğu ya da ötekilerin yeterince insan olmadığı" şeklinde tarif eder. Hoşgörüsüzlüğün ve yüksek kibrin sebebi grup içi özgüvenden kaynaklanmaz. Bunun sebebi, cemaattekilerin sürekli bir duygu manipülasyonuna ihtiyaç duymasındandır, bu da aslında kırılmanın ve iktidarsızlığın bir göstergesidir (Sennet, 2020: 387).

Gelinen noktada görünen manzara oldukça kaotiktir. Neredeyse kamusal alanların her köşesinde birbiriyle kavgaya tutuşan gruplar, birbirlerinden ayrıcalık ve öncelik talep ederken,

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

kimsenin kimseyi anlamadığı ve aslında dinlemediği bir “kakofoninin” ortasında hakikat, başı kesilmiş bir tavuk gibi yolunu arar. Gelgelelim işin tuhaf tarafı bu durumun artık normalleşmesidir. Asıl tehlike de aslında kamusal alana kaosun hâkim olması gerektiğinin ve ideal olanın bu durum olduğunun ciddi bir ana akım söylem haline gelmesidir. Harvey, post modern söylemin, gelip geçiciliği, parçalanma ve süreksizliği, kargaşayı takdir ettiğini dolayısıyla modernlerden farklı olarak bu durumu aşmaya yönelik herhangi bir çabası olmadığını ifade eder. Post modernizm bu kaostan beslenir, varlık nedeni bu kaostur. Foucault örneğin, eylemi, düşünceyi ve arzuları çoğaltma ve dağıtma yoluyla geliştirmenin iyi bir şey olduğunu söyler. O, farklılığı teklife, hareketli ve değişken akımları sisteme tercih etmek gerektiğini post modern mahlası hiç kendisine yakıştırmadan anlatır. Ona göre üretken olmak göçebelik gerektirir, yerleşik olanı elinin tersiyle iter. Ne de olsa yaşam kaotiktir ve akıl tarafından belirli bir düzene sokulamaz. Foucault’un da dâhil olduğu post modern düşünürler, bu parçalanmışlığı kutsar mahiyette artık evrensel hakikatin, ahlakın olamayacağını vazedirler. Onlar, belirli tarzlarda bir üst-anlatının ve teorinin kurulamayacağını ve tek bir gövdede tüm toplumsalı artık birleştiremeyeceğini savunurlar. Yine örneğin Foucault için, iktidar son kertede devlette cisimleşmez, her bir iktidarın kendi tarihi, özgüllükleri ve belirli teknolojileri vardır. Tüm bu irili ufaklı iktidarlara kendisine özgü tahliller gerektirir. Cezaevi, tımarhane, hastane ya da okul gibi kurumların her birinin kendisine özgü, dağınık, parçalı ve bölük pörçük bir mikro-iktidar işleyişleri vardır. Bunların hiçbiri sınıf hâkimiyeti gibi bir stratejiyle işlemez ya da genel bir teorinin içine hapsedilemezler. Dolayısıyla Foucault’un tavsiyesi, tikel mekânlarda işleyen ve belirli bir özgüllüğü olan iktidarların bilgi-söylem mekânini deşifre etmek ve iktidarın oluşma şartlarına müdahale etmektir (Harvey, 1999: 60-62). Harvey’in altını çizdiği, iktidarın devlette cisimleşmediği şeklindeki Foucault söylemi önemlidir. Foucault’a göre, tikel mekânlarda işleyen iktidar ilişkileri mutlaka hukuki-yasal bir töz gibi, tek bir yerden ağsallaşmaz. İktidar, toplumsal ilişkilerin her yerinde ürer ve belirli bir sürekliliği olmamak kaydıyla bazen devlet ya da burjuva ilişkilerinde gövdeleşir (Foucault, 2012: 161-162). Mesele artık neredeyse iktidarın parçacılığı halini aşıp, görünmeyen, tespit edilemeyen ve hatta olmayan bir haleye bürünmüştür.

Post modern kurama ait tartışmalar çok yönlü bir biçimde hala devam etmektedir. Bununla birlikte pratik alan dahilinde görünen, bu teorilerin ezilmişlerin sathında pek de istenen etkiyi yaratmadığıdır. Örneğin Harvey, yerelleştirilmiş baskı politikalarının deşifre edilmesinin ve bunlara karşı toptan bir taarruzun 1968 hareketini heyecanlandırdığını fakat bu bakış açısının aslında yetersiz bir analiz olduğunu belirtir. Kapitalizmin bütünsel bir teoriyle ele alınıp yadsınmasını reddeden yerelleştirilmiş bu teorilerin, hangi yollardan geçerek sömürü ve baskıya karşı duracakları müphemdir (Harvey, 1999: 62). Dolayısıyla bir süre sonra kimlik hareketleri sadece birer baskı grubuna dönüşür. Post modern söylemdeki parçalılık ve bu parçalılığın son kertede bir araya gelememesi bir gerçektir. Başka bir gerçek ise, önceden belirtildiği gibi, post modernizmin böyle bir talebinin bile olmamasıdır. Dolayısıyla bu durum aslında egemen ideoloji açısından oldukça pozitif bir zemin yaratır. Daha da ötesi literatürdeki *Woke* ve kimlik meselesi tartışmaları dahilinde bu hareketlerin egemen ideolojiler adına makul bir muhalefet veçhesiyle desteklediği dahi ifade edilebilir. Dünder, kamusal alandaki böyle bir çoğulluk içerisinde kolektiviteden çok mikro hassasiyetlerin ve belirli bir hak söyleminin ön plana çıktığını belirtir. Post modern söylemin savunduğu yerel iktidarlara parçacıl müdahale tekniklerinden biri olan politik doğruculuğun, özneleşmenin ya da “insan olmanın” koşullarını

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallık Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

sorgulamadan, belirli kimlikler adına konuşması ve onların hak mücadelelerinin sözcüsü gibi davranması da bu minvalde değerlendirilmelidir. DüNDAR'a göre buradaki sorun önceki yorumlarında değindiği gibi sadece hak mücadelesinin yanlış enstrümanlarla (politik doğruculuk ve iptal) gerçekleştirilmesi değil aynı zamanda hak mücadelesi olarak sunulan şeyin yüzeyselliği ve geçiciliğidir. DüNDAR, Badiou'ya referansla, insanı aciz, muhtaç, başkaları tarafından sarıp sarmalanmaya teşne bir varlık olarak görmek, her türlü kolektiviteyi dışlamak ve büyük insanlık idealini çöpe atmak anlamına geldiğini belirtir. Genel çerçevesi yüzeysel ve sloganvari olan hatta insan ve onun "hakları" meselesinde neredeyse sistem ile örtüşen bu hareket ne meselelerin özüne nüfuz edebilir ne de siyasetin hakikatine erişebilir. *Woke* söylemine içkin politik doğruculuk da bu anlamda, sorunları radikal çözüm önerilerinden azade tutarak ve "insanlığın alinyazısının özdeşliği", ya da ortak kader birliği gibi ilkelere mesafeli bir politik diskur ile karşımıza çıkar. Onlar aslında, sorunu çözemeyeceklerini kabullenmişlerdir, yaptıkları şey ise sadece sorun hakkında nasıl konuşulması gerektiğinin bir tür performatif pratiğidir. Üstelik belirli konular hakkında nasıl konuşulacağı ile ilgili vaaz, çoğunlukla ve en nihayetinde o konu hakkında konuşulmamasına sebep olur. Bu durumda politik doğruculuğun dil hassasiyeti sonuç olarak, hakikat arayışının zemini olan özgür kamusal alanları baskılayan ve kolektivitenin oluşmasına engel olan bir negatif görünüme bürünür. DüNDAR, yine Badiou'ya referans vererek, bu etik ideoloji için, yani "ötekini tanımak", "farklılıklar etiği", "çok kültürcülük" gibi başkalarının senin gibi düşünmemelerine saygı temelinde gelişen söylemlerin ne bir kudreti ne de hakikati olduğunu ifade eder. Suçladıkları büyük anlatıların en azından, hakikatle ilgili belirli uğrakların altını çizme ve bunlardan uzaklaşmama gibi kaygıları vardı. Politik doğruculuk ise örneğin, bir sorunun çözümünden çok sorunu çözerken nasıl bir dil kullanılması gerektiği gibi yüzeysel meselelere yoğunlaşır (DüNDAR, 2021: 164-168).

Tüm bu yüzeyselliğe rağmen kabul etmek gerekir ki, son 10-15 yılda politika yaşamın her hücrelerine sızmış durumdadır. Jager'in açıkladığı gibi insanlar tartışmadan oturup yemek bile yiyemiyorlar. Önceki dönemde teknokratlara tahvil edilen siyaset yapma biçimi artık yeniden kitlelerin elinde. Fakat bu politizasyon ya da polarizasyon bilindik bir örgütlenme veya gerçek anlamda kiteselleşmeden uzak bir görünümde. Kitle partileri giderek üye kaybederken, parti içi süreçler, kongreler boş salonlarda yapılıyor, sendikalar ve dernekler belki de en pasif dönemlerini geçiriyorlar. Buna karşın dijital medya hıncahınç siyaset konuşan insanlarla dolu. Partiler de artık mesajlarını sosyal medya fenomenleri üzerinden veriyorlar. Jager'in hiper-politika olarak kavramsallaştırdığı bu süreç, siyasetle ilgili bilindik ezberleri bozuyor. Post-endüstriyel ekonomik modelin siyaset yapma biçiminde yarattığı değişimleri takip etmek, herkes açısından oldukça zorlayıcı bir hale gelmiş durumda. Bununla birlikte sosyal medyada bir araya gelen bu hiper-politik gruplar Jager'in imlediği gibi, fenomenlerin özüne dönük hiçbir müdahalede bulunmamaktalar. Bir şekilde kimliksel kolajların alanına dönüşen siyasal alan, yoğun bir çatışma sarmalındadır. Bu sarmalda her şey siyasallaştırılır ama hiçbir şey doğru kavranamaz. Gerbaudo'dan aktarımla, bu hareketler, organsız bedenlerdir, sıkı, kaslı fakat gerçek bir metabolizmadan yoksundurlar (Jager, 2022).

Makale boyunca vurgulanan en önemli problem olan "parçalılık" tüm yaşam dünyasında kendisini göstermektedir. Bireyin ya da kamusal alanın ya da genel olarak toplumun atomizasyonunun müsebbibi, post modern söylemin kuşatıcılığıyla eş zamanlı olarak neo-liberalizm ya da post-endüstriyel yapıdır. Neo-liberalizm ve post modernizm toplumsal

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikalite Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscaeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

muhalefet de dahil olmak üzere tüm insanlık katmanlarına sızmış durumdadır. Sadece toplumsal yapı parça parça edilmemiş bireyi de tarihin hiçbir anında görülmedik biçimde dönüştürmüştür. Durum (Harvey, 1999: 70)'in aktarımıyla, Deleuze ve Guattari'nin ifade ettiği, kapitalizmin sadece mal ve hizmet üretmediği şizofreniyi de üretebildiği bir ekonomik-sosyal sürece doğru ilerlemiştir. Bu bağlamda kamusal alanda farklı toplumsal muhalefet gruplarının bir araya gelememesi ile ilgili olarak, *Woke'un* kendisine için problemlerinin dışında, çağcıl bir problematik olduğu değerlendirilmesini Byung-Chul Han'da görürüz. Han'a göre, Hardt ve Negri'nin, küreselleşmeyle ilgili en temel vurgularından ilki, sürekli denetim ve kargaşayla kendisini var eden ve kapitalist bir düzen kuran imparatorluktur. Buna karşın bu iki yazar, imparatorluğa zıt olarak konumlanan, birbirleriyle konsensüs-iletişim halindeki tekillikler toplamını yani çokluğu da işaret ederler. Onlara göre, bu iki kutup sürekli çatışma içerisindedirler. Hardt ve Negri'ye göre çokluk yani *multitude*, dünyanın gerçek üretici gücüken imparatorluk tam anlamıyla onların kanını emen bir ölü emek birikim rejimidir. Han tam bu noktada Hardt ve Negri'nin politik-ekonomik gerçekleri dikkate almadığı eleştirisini yapar. Han'a göre, onlar çokluğu klasik anlamda bir sınıf olarak tanımlarlar fakat sınıftan söz edebilmek için öncelikle birbirleriyle iletişim halindeki sınıfların çoğulluğu gereklidir. Buna karşın Han, çokluğun aslında tek bir sınıf olduğunu ve kapitalizm içerisinde herkesin bu çokluğa dahil olduğunu eserinde ifade eder. Han'a göre bundan dolayı, imparatorluk çokluğu sömüren bir aygıt değildir dolayısıyla örneğin işçi sınıfını sömüren sermaye ya da egemen sınıf analogisi yapılamaz. *Multitude* bu bağlamda öncelikle kendi kendisini sömürür. İmparatorluk bünyesinde kimse aslında mutlak iktidar değildir, imparatorluk "herkesin üzerini bir ağ ile örten kapitalist sistemin kendisidir." Han'a göre sınıfın özü ortak davranmadır, bunu sağlayan da aidiyet duygusudur fakat mevcut toplumda böyle bir aidiyet duygusu-biz duygusu söz konusu değildir. Küreselleşmiş dünyanın sakinleri kapitalizme karşı ortak bir direniş gerçekleştirmemektedirler, onlar sadece birbirlerine karşı antagonist davranıp izole egolar olarak kendilerini var etmektedirler. İmparatorluk içerisinde herkes hem fail hem de kurbandır (Han, 2020: 122-123). Neo-liberalizm kurumsal olarak gerçekleştirdiği dönüşümleri Brown'un ifadesiyle, ahlakileştirmiştir ve yeni bir birey-toplum ontolojisi yaratmıştır. Daha çok neo-Marksist yazarların odaklandığı bu kurumsal dönüşüm, Brown'un Slobodian'dan aktarımıyla, ulus-devletlerin, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası ve IMF gibi ulusüstü kurumlarca belirlenen anlaşmalar ve kurallar dahilinde sisteme entegre olmasını, finansal sermayenin engelsiz bir şekilde hareket edebilmesini ve yeniden bölüşüm taleplerini bastırmak üzere oluşturulmuş bir mekanizmayı içermekteydi. Dolayısıyla neo-liberalizmin aslında tüm bu dönüşümü gerçekleştirirken hem merkez hem de çevre ülkelerdeki işçi sınıfının taleplerini bastırmak için tasarlandığının altı çizilmektedir. Finansal serbestleşme sonrasında sermaye, dünyanın dört bir yanında ucuz iş gücü, vergi ve kaynak kolaylığı sağlayacak bir yatırım alanı ve dizginlenmemiş bir kar beklentisiyle hareket edecektir. Brown neo-liberalizmin bir başka ayırıcılığını Foucault'a referansla açıklar. O da yeni bir siyasal rasyonalitenin egemen olmasıdır. Bu rasyonalite ile neo-liberal ilkeler, yani piyasacı rekabet, önce devlet yönetiminde hâkim hale gelir sonrasında devlet aracılığıyla tüm kurumlara aktarılır. Burada neo-liberalizm yeni bir toplum-birey yaratma adına devletle iş birliği içerisindedir. Piyasa kurallarının her yerde işlerlik kazanması ancak devletin dönüşümü ve yardımıyla mümkün hale gelebilirdi. Piyasa ilkeleri bir yönetim biçimi haline gelmeli ve yönetim de piyasaya hizmet edecek şekilde yeniden yapılandırılmalıydı. Tüm bu dönüşümün sonrasında özneler birer yatırımcıya

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallık Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

dönüşecek, piyasanın sonsuz rekabetini içselleştirecek ve geç modern kültürde bulunan, nihilizm, kadercilik, hınc ve kıskançlık neo-liberal bireylerde baskın hale gelecektir (Brown, 2021: 27, 29-31). Yaşanan süreçle birlikte kapitalist üretim ağı, ucuz iş gücünün olduğu çevre ülkelere kaymış, merkez ülkelerde ise çoğunlukla finans ve hizmet sektörünün ağırlığı artmıştır. Çevredeki işçi sınıfı bir taraftan yoksullukla savaşıırken bir taraftan da neo-liberalizmin zor aygıtlarının devrede olmasından kaynaklı belirli bir geri çekilmeyi yaşamıştır. Merkez ülkelerdeki beyaz yakalılar ise politik mücadelelerini kimlik siyaseti ekseninde şekillendirip, sistemin işleyişine sadece belirli baskı grupları şeklinde müdahale edebilmektedirler.

5. Sonuç

Woke, özellikle batı dünyasında belirli duyarlılık alanları oluşturarak genişlemeye ve tartışılmaya devam ediyor. *Woke* hareketi özellikle, kimlik, çevre, alt-kültürler gibi meselelerle ilgili spesifik bir dil ile ağsallaşmış, önce dilde bir “yeniden inşa” ve sonra da bununla bağlantılı yeni bir toplum yaratma iradesini ortaya koyuyorlar. Bununla birlikte bu “yeniden inşa” hareketinin kendilerinin dışında duran diğer politik figürler ile ilişkisi ya da iletişimi oldukça problemlili görünüyor. Herhangi bir kamusal meselenin tartışılması girişimi bir süre sonra dilsel hassasiyet süzgecine takılıp (politik doğruculuk) anlamını kaybediyor. Üstelik doğru dil kullanımının bir süre sonra toplumsal dönüşüme sebep olacağı inancı son derece tartışmalıyken. Bununla birlikte mesele sadece politik figürler arasında cereyan etmemektedir. Konuya yabancı, tartışmaların kapsamını bilmeyen, belirli toplumsal kodlarla bezenmiş “sıradan birisine” bu hassasiyetlerle yönelmek aslında oldukça sorunlu bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir nedenden dolayı bir kişiyi iptal edip, o kişinin ait olduğu kodları belirleyen yapıları görmezden gelmek yani sadece faile yönelmek en hafif deyimle haksızlık gibi görünmektedir. Bununla birlikte *Woke’a* içeriden bakıldığı zaman onların pratiklerindeki bu sertliğin arkasında net bir şekilde durmaya devam ettikleri söylenebilir. Örneğin Hayes Amerika’daki beyaz liberalleri eleştirirken onları, “kadife eldivenlerle” yatıştırmak gibi bir niyetleri olmadığını ifade eder. Azınlık halindeki insanlara uygulanan ayrımcılık ve fiziksel, psikolojik şiddet gibi derin problemler, beyazlığın etrafından dolaşarak çözülemez. Hayes’e göre Amerikan beyaz-liberalleri ister farkında olsunlar ister olmasınlar adaletsizliği besleyen kararlar alırlar. Onlar eğer gerçekten samimi olarak demokrasinin yanındaysalar kendilerini beyazlıktan ve onun taşıyıcısı liberalizmden kurtarmaları gerekir (Hayes, 2023: 1523-1524). Hayes’in çizdiği keskin çerçeve için gerekçeleri nettir. Ona göre beyaz ırkçılık, ABD’nin endemik bir parçasıdır ve kökleri oldukça derindedir. Beyaz liberaller ırkçılıkla yüzleşmezler, onların tavrı sadece görünüşte, diğer ırkları seviyor gibi yapıp aslında bu mesele üzerine hiç konuşmamaktır. Ülkedeki en büyük problem olan liyakat sorunu ile ilgilenmezler ve beyaz olmayanların belirli pozisyonlara gelebilmek için beyazlardan çok daha fazla çalışmaları gerektiği onların gündeminde bile değildir (Hayes, 2023: 1523-1524). Hayes dışında Cammaerts (2022: 736) de başka bir açıdan konuyu ele alıp, *Woke* hareketinin İngiltere özelinde muhafazakâr siyasetçiler tarafından belirli bir meta-politik anlatı ile, özel olarak itibarsızlaştırılmaya çalışıldığının altını çizer. *Woke’un* ortak iyiye karşı bir hareket olduğu propagandasının yaygın sebebi bu negatif söylem sistematığı ve ideolojik saldırıdır.

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallık Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

Bununla birlikte şu noktayı açıklıkla ifade etmek gerekir, *Woke* ideolojisine yönelik eleştiriler sadece muhafazakarlarla sınırlı değildir. Neredeyse politik katmanın tümünden bu eleştiriler dillendirilmektedir. Ayrıca değindiğimiz üzere problem sadece *Woke* ile sınırlı da değildir. Yaşanan dönemin ekonomi-politiği, hâkim olan söylem biçimi ve yeni biçimlenen kamusallık aslında tüm insanlık üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır. İletişim olanaklarının bu derece arttığı ama iletişimselliğin sıradan insanlar ve politik gruplar arasında bu derece sakatlandığı bir dönemden bahsediyoruz. Bununla birlikte *Woke* hareketinin buradaki negatif ayrımcılığı, bu iletişimsizlikten kaynaklı kamusal tartışma zeminin kaybolmasına ilişkin herhangi bir çaba harcamamasıdır. Hatta ideolojisine içkin olarak bu problemi yaratan koşulları kendisi için birer yöntem olarak kullanmasıdır.

Çalışmada vurgulanan önemli noktalardan bir diğeri, *Woke'un* kendisini gördüğü ayrıcalıklı konumdur. Bu konum özellikle “kesişimsellik” ve kimlik-bilgi ilişkisiyle açıklanmıştır. Bununla birlikte “kimsenin anlayamayacağı” bir konumda olmak sonuç olarak iletişimselliği ve dayanışmayı yok eden bir pozisyonda yer almak anlamına gelmektedir. Üstelik bu “biricik” olma durumu sadece *Woke'a* ait bir duygu durumu değildir. Mevcut kamusal hayatta post-modern tüketim kültürü herkesin zaten biricik olduğunu vazeder. Dolayısıyla kuramsal olarak ortaya konan “özel” bir konumda olma halini mevcut kitle kültürü de oldukça beslemektedir. Bağlantılı olarak ahlaki olarak üstün olma duygusu, *Woke'un* objektif olmak ile ilgili tüm kaygılarını nötralize eden en önemli sebeplerden biri olarak düşünülebilir. Makalede temel problemleri yaratan şeyin, post-yapısalcı kuramın çoklu iktidar düşüncesi olduğu tespit edilmiştir. Her yerden türeyen nev-i şahsına münhasır bu iktidar kavramsallaştırması, dünyada yaşanan neo-liberal sürecin sonuçlarını açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Makalede değinilen, sorunları tek bir gövdede birleştiren ekonomi-politik yapının hem kurumsal hem de ahlaki düzeyde nasıl sonuçlar doğurduğunu görebilmek, aynı zamanda “yerel iktidarlar” söyleminin yeniden düşünülmesine sebep olacaktır. Bu anlamda neo-liberal kapitalizm aslında bir taraftan bu parçalılığın sürmesini arzu ederken öteki taraftan doğası gereği herkesin kaderini ortaklaştırmıştır. Bu ortaklığın adı gelir adaletsizliğidir. Dolayısıyla *Woke* hareketinin ya da diğer politik grupların “biricik olma” hissi sistem açısından gayet arzu edilir bir şeydir.

Kaynakça

- Anderson, P. (2007). *Batı Marksizmi Üzerine Düşünceler*. B. Aksoy (Çev.). İstanbul: Birikim Yayınevi.
- Avakian, B. (2021). *Faşist Deliliği ve “Uyanık Halk” Çılgınlığı: Yeni Bir İki Miadı Dolmuşlar*. <https://yenikomunizm.com/fasist-deliligi-ve-uyanik-halk-cilginligi-yeni-bir-iki-miadi-dolmuslar/#respond> (20.06.2023).
- Baker, B. (2023). *Orwell's 1984 Revisited: Woke Vocabulary and Uncivil Discourse*. <https://ssrn.com/abstract=4603000>
- Bauman, Z. & Lyon, D. (2016). *Akışkan Gözetim*. E. Yılmaz (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- Bora, T. (2023). *Kamusal Entelektüel*. <https://birikimdergisi.com/haftalik/11500/kamusal-entelektuel> (29.09.2023).

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

- Brown, W. (2021). *Neoliberalizmin Harabelerinde*. B. Doğan (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Cammaerts, B. (2022). The Abnormalisation of Social Justice: The 'Anti-Woke Culture War' Discourse in the UK. *Discourse & Society*. 33(6) 730-743.
- De Caeter, L. (2016). Small Anatomy of Political Melancholy. *Crisis and Critique*, 3(2), 95-113.
- Dündar, B. İ. (2021). Hakikatin Sırtındaki Yük: Siyaseten Doğruculuk. B. Özçelik. (Ed.), *Hakikat Sonrası Siyaset, Felsefe, Medya, Uluslararası İlişkiler* (147-185). Ankara: Nika Yayınevi.
- Eagleton, T. (2005). *Lend Me a Fiver*. <https://www.lrb.co.uk/the-paper/v27/n12/terry-eagleton/lend-me-a-fiver> (25.10.2023).
- Evren, S. (2022). *Ahlâklı, Ahlâksız ve Woke: Yazar, Sanatçı ve Yönetmen Linçlerinin Açtığı Neo-Sansür Yolu*. <https://birikimdergisi.com/guncel/11066/ahlakli-ahlaksiz-ve-woke-yazar-sanatci-ve-yonetmen-linclerinin-actigi-neo-sansur-yolu> (20.10.2023)
- Foucault, M. (2012). *İktidarın Gözü: Seçme Yazılar-4*. I. Ergüden (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- French, N. (2023). *Marksizm "Woke"luk Demek Değildir, Zulme Karşıysanız Marksist Olmalısınız*. K. N. Yılmaz (Çev.). <https://www.ivmehareketi.com/2023/06/09/marksizm-wokeluk-demek-degildir-zulme-karsiysaniz-marksist-olmalisiniz-nick-french-kubra-nil-yilmazer/> (30.08.2023).
- Geuss, R. (2018). *Habermas ve Frankfurt Okulu*. F. Keskin (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- Gülenç, K. (2016). *Frankfurt Okulu: Eleştiri, Toplum ve Bilim*. İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.
- Han, B. C. (2020). *Şiddetin Topolojisi*. D. Zaptçioğlu (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Harvey, D. (1999). *Postmodernliğin Durumu*. S. Savran (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Hayes, C. (2023). To be Woke, You Must be Awake: A Critical Response to White Liberals. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 36(8), 1521–1525.
- Howie, L. J. (2022). Ideology! the Fetishes and Disavowals of the Woke and the Conspiratorial. *International Journal of Žižek Studies*. 16(1), 1-25.
- Jäger, A. (2022). How the World Went from Post-Politics to Hyper-Politics. *Tribune Magazine*, 3, 2022.
- Jameson, F. (2016). *Modernizmin İdeolojisi*. K. Atakay & T. Birkan (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Kaufmann, E. (2022). The New Culture Wars: Why Critical Race Theory Matters More Than Cancel Culture. *Social Science Quarterly*, 103(4), 773-788.
- Lofton, K. (2023). Cancel Culture and Other Myths: Anti-Fandom as Heartbreak. *The Yale Review*, 111(1), 161-172.
- Marinovic, I., Cianciaruso, D., & Guttman, I. (2022). Cancel Culture And Social Learning. *HEC Paris Research Paper No. ACC-2022-1434*.

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscaeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

May, T. (2000). *Post Yapısalcı Anarşizmin Siyaset Felsefesi*. R. G. Ögdül (Çev.). İstanbul Ayrıntı Yayınları.

Norris, P. (2023a). Cancel Culture: Heterodox Self-Censorship or the Curious Case of the Dog-Which Didn't-Bark. *HKS Faculty Research Working Paper Series RWP23-020*. <http://ssrn.com/abstract=4516336>

Norris, P. (2023b). Cancel Culture: Myth or Reality?. *Political Studies*, 71, 145-174.

Pilkington, A. (2021). Political Correctness in a Global Age: The Ethical Implications of a Hegemonic Discourse. N. Miladi (Ed.), *Global Media Ethics and the Digital Revolution* (15-37). Routledge Research in Journalism.

Rectenwald, M. (2019). Libertarianism(s) Versus Postmodernism and 'Social Justice' Ideology. *The Quarterly Journal of Austrian Economics*. 22(2), 122-138.

Rehman, J. (2017). *İdeoloji Kuramları: Yabancılaşma ve Boyun Eğme Güçleri*. Ş. Alpagut (Çev.). İstanbul: Yordam Kitap.

Romano, A. (2020a). A history of "wokeness". <https://www.vox.com/culture/21437879/stay-wokewokeness-history-origin-evolution-controversy> (15.05.2024)

Romano, A. (2020b). Why We Can't Stop Fighting About Cancel Culture. <https://www.vox.com/culture/2019/12/30/20879720/what-is-cancel-culture-explained-history-debate> (20.06.2023)

Savran, S. (2022). Bencilik Çağı. *Devrimci Marksizm Dergisi*, 50, 33-70.

Sennet, R. (2020). *Kamusal İnsanın Çöküşü*. S. Durak & A. Yılmaz (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.

Shennan, R. (2021). What Does Woke Mean? Definition of Woke Culture in 2023- and What Critics Mean by 'Woke Police'. <https://www.nationalworld.com/whats-on/arts-and-entertainment/what-does-woke-mean-definition-woke-culture-2023-3215758> (15.06.2023)

Spillman, J. S. (1995). Glass Lantern, Research Shed Light on 1860 *Political Group*. *Journal of Glass Studies*, 37, 140-145.

Zizek, S. (2021). 'Ayık' ve Gerçek Farkındalık Arasındaki Fark. Ö. Karakaş (Çev.). <https://terrabayt.com/dusunce/ayik-ve-gercek-farkindalik-arasindaki-fark/> (10.09.2023)

Etik Beyanı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara uyulduğunu yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Fiscaeconomia Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk çalışmanın yazarlarına aittir.

Ethical Approval: The authors declare that ethical rules are followed in all preparation processes of this study. In the case of a contrary situation, Fiscaeconomia has no responsibility, and all responsibility belongs to the study's authors.

The Woke Movement as a Superficial Context of Radicalism

Cihan Palancı

Extended Abstract

What we try to do in this article is to sketch a general framework of *Woke* ideology and to offer the reader a critique of the movement. *Woke* is predominantly based on identity movements, but what makes it new is its form of struggle and its distance from other political movements. In this sense, they carry out very harsh and uncompromising actions in public spaces with the intention of directing and shaping public opinion and, in fact, recreating social relations. The study aims to examine the perspectives of different political movements on *Woke* ideology and to create a general critical perspective through intertextual readings. At the same time, case studies that can be seen within the *Woke* practice were examined, and certain common points were evaluated. In particular, the functioning of the cancellation processes that take place on social media and the language used at this stage has been the projection to form the main arguments of the study. The most important finding about the *Woke* movement is its relationship with global economic-political transformations and the related epistemic universe. While the *Woke* ideology has its own praxis, its relation to the spirit of the period is clear. However, its positioning as a specific oppositional movement is different from other oppositional movements. This difference is one of the most important parts of the text. The methods they use in all these practices, such as "nullification" and "political correctness," are the areas where criticism is most intense. In this sense, *Woke* acts in an organized manner against any person, institution, or other political formation that does not conform to their epistemological truths and launches a violent storm of criticism in the public sphere. This trend continues until the interlocutor is canceled. The Awakening movement's concept of political correctness can be broadly defined as an extreme linguistic sensitivity. This extreme linguistic sensitivity is present in almost every area in which the awakening intervenes in practice, especially gender norms. *Woke* advocates argue that the way to combat these negative norms that have infiltrated every aspect of life is, first and foremost, through the restructuring of language. The main problem here is that this sensibility has no history. Anything that touches their linguistic sensibility, whether it is a contemporary example or a very old one, can be canceled or rearranged. It could be a literary text, a work of popular art, or the work of an ancient philosopher. Such ahistorical practices mean that what awakening advocates identify as negative issues are separated from the historicity of the period. They somehow ignore the conditions that produce social relations. Therefore, any concept or word that is the bearer of gender norms today can be carried unconditionally to any period of the past. Another problem here is legal concerns. If someone made a sexist comment on social media years ago, the moment this is detected, an irreversible process begins. In such cases, the person has almost no right to prove their innocence because, at that point, no one listens to them anymore. This attitude is reflected in relations with other political groups in the public sphere; public communication is undermined and horizontal solidarity networks cannot be established. Moreover, it is unclear whether the idea that a change in language will be reflected in social relations, as envisioned by the awakening movement, has any practical relevance. For this reason, the view that language is the determinant of all social

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscoeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

relations is harshly criticized by other political groups. As a result, discourse based on political correctness often eliminates the conditions for debate and communication.

Another of the main arguments of the article, briefly mentioned in the findings section, is that it would not be right to blame the awakening movement alone and that, in fact, the political-economic functioning of the period we live in, and the atmosphere created by the dominant epistemological discourse somehow determine and assimilate the awakening ideology. The neo-liberal system and post-modernism both create a new type of individual and determine the nature of alternative political movements. Moreover, this transformation is also reflected in the new public spaces and, to a large extent, reconstructs these spaces where people come together to exchange ideas. What we emphasize with new public spaces is actually social media and its derivatives. The chaos, fragmentation, race for victimization, and uncertainty on social media stand before us as one of the most important indicators of the new era. Instead of coming together in the context of any problem, this space where everyone competes to be right in some way, where victimizations are competed, perhaps facilitates the work of dominant ideologies the most. What makes the Awakening movement different here is that it does not seem to be bothered by this confusion and fragmentation. While other alternative opposition groups at least talk about the unsustainability and negativity of this situation, *Woke*, on the contrary, takes advantage of this chaos, feeds on it, and, for example, refers to the harsh and uncompromising attitude of individuals on social media due to anonymity and distance as a political method. However, hegemonic right-wing ideologies attribute the excesses of the *Woke* movement to all other opposition groups and gain ground, especially in electoral contests. For some thinkers, the emphasis on extremism is a deliberate strategy and therefore does not fully reflect reality, while for others it is real. What can be said about these different approaches is that both interpretations contain partial truth. During election periods, especially right-wing populist leaders tend to exaggerate the issue, but the research results reflected in the study show that a certain segment of society, in particular, really experiences the fear of cancellation. If you use a word that you should not use in any comment you make on social media, you can be canceled immediately. Even if you are not aware of the sensitivity of that word, the situation does not change much. You also don't have to be a very famous person to be canceled. *Woke* components can take you into the revocation network at any moment with a panopticon-like surveillance.

Another situation we claim about the *Woke* ideology in connection with what has been written is that it does not say much about the dominant structure and mostly operates a mechanism through canceling the perpetrators. As a matter of fact, Zizek especially draws attention to this and criticizes this agent-oriented political practice of the awakening movement. In conclusion, it is a mistake to attribute "sins" to a single person and to think of that person as independent from society and the dominant political economy. Moreover, as Zizek points out, this situation pleases the dominant ideologies the most, and they often reward the practice of waking up as a sign of this satisfaction. On the other hand, the harsh attitude that rises against the movement when the *Woke* discourse criticizes capital and the dominant structure also confirms Zizek's discourse.

Ironically, in the current political situation, where everyone is talking politics and polarization is on the rise all over the world, the most basic challenges of policy-making, organizing, coming

Palancı, C. (2024). Yüzeysel Bir Radikallik Bağlamı Olarak Woke Hareketi. *Fiscaeconomia*, 8(3), 1173-1193. Doi: 10.25295/fsecon.1439179

together, and solidarity, are no longer valid. The romantic discussions on how civil society can establish healthy communication in the public sphere, which radical democracy theorists in particular once worked on, seem to be out of circulation. The feeling of resentment that has replaced empathy has now permeated all social components. While hyper-politics politicizes everyone, it suffocates every attempt to talk about the essence of politics. It is quite uncertain when this chaos will end.